

El pollancre

(ALDC, V, 1200. El pollancre)

Els noms del *pollancre*, salicàcia del gènere *Populus*, amb diferents espècies, es reparteixen el domini en dos lexemes: **1**) els der. de PŌPŮLUS (*poll*, *pollancre*, *arbre poll*; *clop*) i **2**) *xop*, manlleu a l'arag., amb les seves var.

Per a explicar l'origen de les var. del primer bloc, hem de partir de diverses alteracions de PŌPŮLUS: a) *PŌCLUS, probable dissimilació de les labials, ha donat *poll* (pron. *pull* en ross.; var. *poi* 46, 50, 56, *poia* [f.] 56 [al costat de *polla* 52], amb iodització, com la de ŌCLU > *ui*), integrat en la forma sintagmàtica *a(r)bre poll*, que ja es documenta al s. XVI (var. *abre poi* 43; *albre poll* 16, 22, 31, *albe poll* 59, 64; *aure poll* 18, 23), probablement per trencar l'homonímia amb *poll* 'fill de la gallina' (< PŮLLU) i amb *poll* 'insecte' (< PEDŮCULU); en són der. *pollanc* 54 (var. *poianc* 55, 60; *pollanca*, *pollanca blanca* 109) i *pollancre* (< **pollancle*), formats amb el suf. "netament preromà -ANKO, -ANKO-LO" (*DECat*) i que es realitza com a *poiancre* 38, 39, *po[3]ancre* 38, *pollangre* 14, 19-21, 24, 28-30, *poiangre* 46; b) *CLOPPU ha donat *clop*, documentat ja al s. XI (var. *glop* 97, amb sonorització de C-, der. *glopera* 97; *xop clop* 113) i *COPPLU és l'origen de *cople* 90, *cobble* 90, *coplle* 93, 99, 102 i *coblle* 99. L'alg. *pop* 85 pot ser una reducció de *piopo* 85 (o *pioppo* 85), pres del logudorès i campidanès *pioppu*, que alhora ho és de l'it. *pioppo*. Són formes llatinitzants *popolina* 15, 19, *poplina* 12 i *pampolina* 10 amb centralització de [o] i dilació de la nasal. *Pigo* 86 és manlleu a l'oc. *pibo*, amb equivalència acústica B = G (cf. Veny, 1989 a).

Xop (var. perifràstiques: *xop blanc* 183, *xop negre* 153, 157, 159, 165, 167, *xop bord* 106, *xop marí* 86; *xopo*

42, 87, 93, 94, 100, 132, 134, 189, 190 ← arag.-cast.) ha estat pres i adaptat de l'arag. *chopo*, on es documenta des del s. XIV (der. *xopino* 115, *xopina* 111, 116, amb suf. dim., potser perquè té la "fusta menys fina que el xop").

Altres mots d'abast més local: *trèmol* 22, 24, 89, 93, 99 (var. *tremo* 45, per l'oscil·lació de mots en -ol/-o, com *llombrígol/llombrigo*); *tremolera* 90, amb el suf. designador d'arbres, és un postverbal de *tremolar*, del llat. vg. TREMŮLARE, der. de TREMŮLUS 'tremolós' i nom de l'arbre, dit així pel tremolor de les seves fulles. *Maig* 111 és una aplicació metonímica del nom del mes (< MAIU) pel tronc d'aquest arbre que el susdit mes es plantava al centre de la plaça del poble i entorn del qual es cantaven cançons (*DCVB*; *DECat*); en alguns llocs era un pi alt i ensabonat a l'extrem del qual hi havia un premi per al qui hi pujava (*Tresor*). *Àlamo* 87, 93, 94 (*alamo* 132) és pres del cast. o arag., on se'n desconeix l'origen. *Om* 158, 162 (amb l'espècie *om negre* 159), del llat. ŪLMU, correspon a una altra espècie, com *olmo* 160, tributari del cast.

Des d'una perspectiva areal, recordem que *poll*, *arbre poll*, *pollanca* i *pollancre* ocupen el cat. or., inclòs el bal., on la var. *poll*, en comptes de *poi*, que esperaríem, deu ser resultat d'una importació des del cat. peninsular, mentre que *clop* i *xop* s'estenen pel cat. occ., el darrer de procedència aragonesa a causa de la importació de la fusta d'aquest arbre.

Són mots normatius *poll*, *pollanc*, *pollancre* i *xop*, des del *DG*₁, 1932; *copla* que hi figurava –pres del *Diccionari dels dialectes*; veg. *Tresor*– va ser eliminat des del *DIEC*₁, 1995 i substituït per *cople* en el *DIEC*₂, 2007.